

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ЗАШТИТНИК ГРАЂАНА
71 - 112/15
Београд

дел. бр. 41922 датум: 13.11.2015.

Заштитник грађана
Zaštitnik građana

BEOGRADSKI CENTAR
ZA LJUDSKA PRAVA

НАЦИОНАЛНИ МЕХАНИЗАМ ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ ТОРТУРЕ

ПРАЋЕЊЕ ПОСТУПАЊА НАДЛЕЖНИХ ОРГАНА ПРЕМА ИЗБЕГЛИЦАМА/МИГРАНТИМА У
РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ

Извештај о посети Полицијској управи у Зајечару

Београд, новембар 2015. године

МАНДАТ НАЦИОНАЛНОГ МЕХАНИЗМА ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ ТОРТУРЕ

Законом о ратификацији Опционог протокола уз Конвенцију против тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни или поступака¹ прописано је да Национални механизам за превенцију тортуре (НПМ) обавља посете установама у којима се налазе или се могу налазити лица лишена слободе, у циљу одвраћања државних органа и службених лица од било каквог облика мучења или било ког другог облика злостављања, као и ради усмеравања државних органа ка стварању смештајних и осталих животних услова у установама у којима се смештају лица лишена слободе у складу са важећим прописима и стандардима.

НПМ има право: на несметан, ненајављен и свакодобан приступ свим установама и свим просторијама у којима се налазе или се могу налазити лица лишена слободе; да насамом разговара са тим лицима, и са службеним лицима, која су обавезна да сарађују тим поводом, и са свим осталим лицима која могу имати информације значајне за поступање према лицима лишеним слободе; на приступ свој документацији која се односи на та лица; да надлежним органима даје препоруке у циљу побољшања начина поступања према лицима лишеним слободе и унапређења услова у којима се она задржавају или затварају.

У члану 2а Закона одређено је да Заштитник грађана обавља послове НПМ и да у обављању тих послова сарађује са омбудсменима аутономних покрајина и удружењима чијим је статутом предвиђени циљ удруживања унапређење и заштита људских права и слобода, у складу са законом.

Заштитник грађана и Покрајински омбудсман АП Војводине су потписали Меморандум о сарадњи у обављању послова НПМ², којим је предвиђено је да ће Покрајински омбудсман активно учествовати у посетама мониторинг тима НПМ установама у којима су смештена лица лишена слободе, а које се налазе на територији АП Војводине.

На основу спроведеног поступка по јавном позиву³, Заштитник грађана је изабрао удружења са којима ће остваривати сарадњу у обављању послова НПМ, и то Београдски центар за људска права, Виктимолошко друштво Србије, Дијалог, Иницијативу за права особа са менталним инвалидитетом (MDRI-S), Комитет правника за људска права (YUCOM), Међународну мрежу помоћи (IAN), Одбор за људска права – Ваљево, Хелсиншки одбор за људска права у Србији и Центар за људска права – Ниш.

По обављеним посетама, НПМ сачињава извештаје које доставља посећеној установи. Након тога, НПМ одржава стални дијалог са посећеном установом, као и органом у чијем је саставу та установа, у циљу отклањања утврђених недостатака који могу довести до појаве тортуре, нељудског или понижавајућег поступања.

У обављању послова НПМ, Заштитник грађана је надлежним органима упутио препоруку бр. 75-6/14 од 10. 02. 2014. године. Наиме, испитујући законитост и правилност поступања, као и примену важећих стандарда према тражиоцима азила, односно мигрантима затеченим на територији Србије, НПМ је уочио да органи јавне власти нису установили системски приступ који омогућује ефикасно поступање у складу са важећим прописима и међународним стандардима у области азила и миграција.

¹ „Сл. лист СЦГ - Међународни уговори“, бр. 16/2005 и 2/2006 и „Сл. гласник РС - Међународни уговори“, бр. 7/2011.

² Потписан 12. децембра 2011. године.

³ Објављен је 29. децембра 2011. године у „Службеном гласнику Републике Србије“

ОСНОВНИ ПОДАЦИ О ПОСЕТИ

ПОСЕЂЕНА ИНСТИТУЦИЈА	Полицијска управа (ПУ) у Зајечару
ЦИЉ ПОСЕТЕ	Праћење поступања према избеглицама/мигрантима
ПОСЕТУ ОБАВИО	Заштитник грађана у сарадњи са удружењем Београдски центар за људска права
ДАТУМ ПОСЕТЕ	4. и 6. новембар 2015. године
НАЈАВА ПОСЕТЕ	Посета је најављена
ТИМ ЗА ПОСЕТУ	Чланови тима: Јелена Јелић, <i>Стручна служба Заштитника грађана</i> Јелена Самарџић, <i>Стручна служба Заштитника грађана</i> Драган Божовић, <i>Београдски центар за људска права</i> Тања Милошевић, <i>преводица за арапски језик</i>

САРАДЊА СЛУЖБЕНИХ ЛИЦА СА ТИМОМ НПМ

Сви службеници ПУ Зајечар и полицијских станица у њеном саставу остварили су пуну сарадњу са тимом НПМ, пружили све тражене информације и омогућили несметан увид у тражену документацију.

ПОЛИЦИЈСКА УПРАВА У ЗАЈЕЧАРУ

ПУ Зајечар у свом саставу има три полицијске станице (ПС): Бољевац, Сокобања и Књажевац. Међутим, инспектори за странце раде само у седишту ПУ Зајечар и по потреби долазе до осталих ПС у саставу ове ПУ да би поступали према избеглицама/мигрантима.

Према евиденцијама ПУ Зајечар од почетка 2015. године до 1. новембра, на територији ове ПУ, затечено је укупно 7.037 избеглица/миграната. Од тога броја издато је 6.880 потврда о израженој намери за тражење азила (за пунолетна мушка лица 4.543, за малолетна мушка лица 1.452, за пунолетна женска лица 530 и за малолетна женска лица 355 потврда) и поднето 157 захтева за покретање прекршајног поступка због незаконитог преласка државне границе (против пунолетних мушких лица 143, против малолетних мушких лица 13 и против пунолетних женских лица 1 захтев). Највише је избеглица/миграната из Авганистана (3.556), Сирије (1.843) и Ирака (1.508). Према речима полицијских службеника, од априла ове године број избеглица/миграната се повећава, а то се може видети и из евиденција где је од 1. јануара до 1. јула 2015. године затечено 3.319, у августу 1.454, у септембру 1.253 и у октобру 1.011 ових лица.

По наводима полицијских службеника, у плану је да се оснује прихватни/регистрациони центар по узору на Прихватни центар у Прешеву, где би се избеглицама/мигрантима издавале наведене потврде, обезбедила одговарајућа медицинска помоћ, пружила хуманитарна заштита (храна, одећа, обућа, итд.) и пружио краткотрајни смештај. Према садашњем стању ова лица углавном сама долазе до седишта ПУ Зајечар, или до осталих ПС у саставу ове ПУ (у мањем броју него у седиште ПУ Зајечар), како би им се издала потврда о израженој намери за тражење азила. Уколико уоче да је потребна хуманитарна помоћ (храна, одећа, обућа, итд.) затеченим избеглицама/мигрантима, полицајци у седишту ПУ Зајечар упућују ова лица да оду до пункта Црвеног крста (који је постављен у близини седишта ПУ Зајечар), а полицајци осталих ПС обавештавају Црвени крст који избеглицама/мигрантима обезбеђује хуманитарну помоћ. Све избеглице/мигранти се прегледају ради безбедности и проналажења подобних исправа за доказивање идентитета (преглед врши особа истог пола). Странци углавном немају било какве исправе код себе. Ова лица затим дају своје личне податке и после тога се дактилоскопирају и фотографишу. Лица која изјаве намеру за тражење азила уносе се у посебну евиденцију „АЗИЛ“, док се странци против којих се подноси захтев за покретање прекршајног поступка због незаконитог преласка државне границе уносе у евиденцију „ОКС“.

За свако лице се издаје посебна потврда о израженој намери за тражење азила, а приликом издавање ове потврде малолетним лицима потврду потписују малолетно лице и његов родитељ или старатељ (у електронској бази података се уноси да ли је малолетник у пратњи или без пратње). Када се затицао мањи број избеглица/миграната фотографије ових лица су се на наведеним потврдама ручно лепиле. Међутим, сада услед великог броја ових лица то се не ради више. Према наводима полицајаца, дневно могу да издају до 150 наведених потврда. Са овим потврдама избеглице/мигранти могу да преноће у хотелима (најчешће када је хладно и док чекају превоз за даљи пут). У почетку хотели нису хтели да приме избеглице/мигранте са наведеним потврдама на преноћиште, али им је из ПУ Зајечар указано да их примају и да неће против хотела подносити прекршајне пријаве због тога.

Захтеве за покретање прекршајног поступка против избеглица/миграната услед незаконитог преласка државне границе нису подносили од маја месеца ове године.

Према речима полицијских службеника, од тада све избеглице/мигранти траже азил, а тада је и из прекршајног суда полицајцима сугерисано да не подносе наведене прекршајне захтеве, јер ће бити одбачени.

Према речима полицијских службеника, њихова комуникација са избеглицама/мигрантима се у већини случајева обавља на енглеском језику, јер обично појединци из групе ових лица говоре енглески. Уколико не могу да се споразумеју, ангажују лице које има пребивалиште у Зајечару и говори арапским језиком (лице је пореклом из Сирије). У случају да полицијски службеници уоче потребу или странац затражи лекарску помоћ, позива се Служба хитне помоћи. Од почетка године Служба хитне помоћи је позивана преко 20 пута, а једна странкиња се и породила у Општој болници у Зајечару и после неколико дана отишла са дететом.

Према наводима полицијских службеника, уколико се затекне избеглица/мигрант који је малолетник без пратње одмах се обавештава Центар за социјални рад у Зајечару. У последњих неколико месеци повећан је број избеглица/миграната који су малолетна лица, било да су у пратњи или без пратње. Од почетка године затечено је 1.820 страних малолетника (1.465 дечака и 355 девојчица). У ПУ Зајечар и ПС у њеном саставу запослени су полицајци са сертификатом за рад са малолетницима.

Према речима полицијских службеника, ПУ Зајечар учествује у поступку реадмисије са Бугарском.⁴ Против странца код којег се пронађу докази да је ушао са територије Бугарске, а који је незаконито прешао државну границу са Бугарском, првенствено се подноси захтев за покретање прекршајног поступка. Затим се ово лице смешта у Прихватилиште за странце док бугарски органи не дају сагласност да га приме (то траје до 6 дана). Како се поступак реадмисије са Бугарском спроводи на Граничном прелазу Градина код Димитровграда, странци који се враћају у Бугарску се из Прихватилишта за странце спроводе до овог Граничног прелаза, а полицијски службеници ПУ Зајечар издају путне листове за ова лица и уручују их на овом Граничном прелазу. Уколико странац, код ког се пронађу докази да је ушао са територије Бугарске, изјави намеру за тражење азила поступак реадмисије се не спроводи, већ се странцу издаје потврда о израженој намери за тражење азила. Како у последње време сви странци изјављују намеру за тражење азила, последњу поступак реадмисије спроведен је у марту 2015. године, те је око 20 лица тада враћено у Бугарску.

Према наводима полицајаца, од почетка 2015. године поднето је 12 кривичних пријава против 52 лица за кријумчарење, а кријумчарено је укупно 236 особа. Сва кријумчарена лица су изразила намеру за тражење азила и истима је издата наведена потврда. Кријумчарена лица која говоре енглески језик су сведоци у кривичном поступку, а њих одмах саслушава тужилац уз помоћ преводиоца. Није било кривичних пријава за трговину људима.

⁴ На основу Закона о потврђивању Споразума између Републике Србије и Европске заједнице о реадмисији лица која незаконито бораве („Сл. гласник РС – Међународни уговори“, бр. 103/07).